

1-97630817	26/04/2026	מקום בעולם	עמוד 11	1	9.25x18.78
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

בחזרה לעתיד :

חובת קריאה חיים אקשטיין

בחזרה לעתיד

הגותי-עתידי

הספר אומנם בא להביע את הרעיונות והשאיפות של הרצל, אבל הוא בוחר לעשות זאת באמצעות הז'אנר העתידי. כמו סופרים גדולים שקדמו לו (ז'ול ורן למשל), גם הוא היה צריך לדמיין אמצעים טכנולוגיים שטרם הומצאו בזמנו כדי לשרטט את המציאות בעתיד. הרצל כתב על הפלא הטכנולוגי "עיתון מדבר" (לא משהו שירגש אתכם בעידן שאפליקציות יכולות להקריא בו כל טקסט אפשרי) ודמיין "רכבת מרחפת" שנוסעת על גשר תלוי באוויר (טוב שלא נתן לגיבורי הספר לעוף בשמיים).

חלק גדול מההמצאות הללו אינו קשור לצינות דווקא - פשוט אי אפשר לדבר על מה שיהיה בעוד שני עשורים בלי לנבא את השלב הבא של הטכנולוגיה. ובכל זאת יש פה ושם המצאות שמשרתות את המטרות שלנו, כמו רשת בין-לאומית של מסילות רכבת בכל העולם - שנפגשות בירושלים.

להיכנס לחלום

הבחירה של הרצל די מפתיעה. אחרי שכתב ספר מסודר מאוד על החזון שלו ('מדינת היהודים'), פתאום הוא עושה מזה ספר עלילתי. אבל דווקא בבחירה הזאת יש סוג של הזמנה להסתכל לתוך החלום. אנשים בזמנו לא יכלו לדמיין בכלל את קיומה של מדינה יהודית, והספר - דרך עיני הדמיון - המחיש שזה אפשרי. יהודים אשכרה יכולים להקים מדינה משלהם.

נוסף על כך הכתיבה העלילתית מאפשרת להביע רגשות. זה לא ספר פילוסופי-פוליטי יבש וחופר אלא סיפור חי שאפשר להתחבר לגיבור שלו. פרידריך היהודי, שבהתחלה חש ייאוש מחייו ומחיי היהודים בכלל, מתרגש לראות את ארץ אבותיו קמה לתחייה ונפעם כולו לעמוד בשערי ירושלים.

הרצל

את הרצל לא צריך להציג לפניכם, ואם צריך - תשלימו בזמנכם החופשי את השיעורים בהיסטוריה שהתפלחתם מהם. 'אלטנוילנד' הוא הצצה לחלום שלו; לא סתם מדינה אלא דוגמה ומופת למדינה מתוקנת, מתקדמת, שיתופית וחברתית.

נכון, בהרבה דברים המדינה שלנו רחוקה מזו שמצוירת ב'אלטנוילנד'. השלום האוטופי לא נראה באופק, המקדש טרם נבנה, רכבות אינן מרחפות באוויר, ומנגד - הקדמה והתעשייה עוקפות בטיסה את המכשור שמוצג בספר, שלא לדבר על הצבא החזק, שהרצל אפילו לא התחיל לדמיין. אבל אפשר לאמץ מהספר את ההשראה, את היכולת לפרוש כנפיים. אנחנו יכולים להעז ולחלום על מדינה אחרת, מושלמת, אידיאלית. אם נעז לחלום, משהו מזה יתגשם בסוף. או כפי שהרצל כתב בעצמו בספר: אם תרצו - אין זו אגדה.

כמה הייתם נותנים כדי לקפוץ למדינת ישראל בעתיד?

בא לכם לראות איך תיראה המדינה בעוד עשרים שנה? האם עדיין נהיה מוקפים אויבים? האם תהיה ריבונות ביהודה ושומרון? מה יהיה שיעור הגיוס, ואולי בכלל לא יהיה צורך בצבא? מי יהיה בנבחרת, ומתי ישראל תעלה סוף סוף למונדאל?

התלבטתי מה הכי מתאים ליום העצמאות בשנה מטורפת זו - ספר היסטורי או דווקא ספר עתידי. בסוף הלכתי על ספר שגם נכתב בעבר, גם קופץ לעתיד (העתיד של העבר) והוא גם אחד הספרים המכוננים בתולדות המדינה. בין השאר כי כתב אותו הרצל.

מי צריך מלחמות?

'אלטנוילנד' (בעברית: ארץ ישנה חדשה. נחום סוקולוב תירגם את זה ל'תל אביב' - מקום עתיק שיש בו פריחה מחודשת) הוא ספר שנכתב בתרס"ב (1902) ותיאר את מדינת היהודים עוד לפני שנולדה. זהו סיפור עלילתי לכל דבר על צעיר יהודי שמשעמם לו בחיים ומחליט לעזוב את אירופה ולהפליג לאי בודד. הוא יוצא אל הים בחברת עשיר גרמני, ובדרך הם עוברים בארץ ישראל העזובה והנטושה. הסיפור המעניין מתחיל כעבור עשרים שנה, כאשר השניים מפליגים בחזרה לאירופה ומתפלאים לעבור בדרך במדינה מתקדמת ומפותחת - שנמצאת באותה ארץ ישראל. מכאן מתחיל הספר לתאר את המסע של שניהם במדינה החדשה.

השניים פוגשים ערבים מודרניים שמספרים איך השתלבו במדינה היהודית כי זה השתלם להם כלכלית (חיילים הם לא פוגשים. אין צבא, אין מלחמות, השכנים הערבים רק אומרים תודה ליהודים על המדינה המושלמת שהקימו להם); הם מבקרים בהצגות תיאטרון שמעלות סיפורים מהתנ"ך ומההיסטוריה היהודית; הם מסיירים במפעל שהוא בעצם מוסד שיקומי לעבריינים (במקום בית כלא); הם מגלים איך המדינה מיישמת את שנת היובל; ובליל שבת, לאחר שנסגרות כל החנויות ברחוב, הם מגיעים - לא תאמינו - לבית המקדש.

מדינת היהודים: אלטנוילנד
בנימין זאב הרצל
מתורגם מגרמנית
ידיעות ספרים 2002
228 עמודים
(יש גם הוצאות קודמות)